

АНОТАЦІЇ

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

В.В. Ворожбіт, А.І. Ігнат'єва. Внесок Я. Ряппо у розвиток мережі закладів професійної освіти

У статті проаналізовано внесок Я. Ряппо в розробку системи професійної школи в Україні 1920-х років. З'ясовано, що педагог наполягав на вузькій професіоналізації навчання, вважав умовою розвитку суспільства оволодіння технікою, досягненнями технічного прогресу. Також Я. Ряппо багато уваги приділяв соціальній спрямованості професійних шкіл, пропагував принцип зв'язку навчання з виробничим життям. Методичні пропозиції Я. Ряппо щодо організації у закладах вищої професійної освіти виробничих практик є актуальними і в наш час.

Ключові слова: професійні школи, школи фабрично-заводського учнівства, Ряппо, соціалістичне виховання, освіта, принцип виховання.

І.Л. Сіданіч. Духовно-моральне виховання дітей у вітчизняній школі в контексті суспільно-політичного життя країни (друга половина ХХ ст.)

У статті здійснено спробу дослідити особливості духовно-морального виховання дітей в радянській школі в контексті суспільно-політичного життя другої половини ХХ ст. Автор аналізує основні ідеї комуністичного виховання та завдання, які ставила партія щодо активного впливу на формування ідейно-політичного і морального обличчя радянської молоді, а також характеризує шляхи формування комуністичних переконань «нової людини» — войовничого атеїста, який був неодмінною умовою комуністичного будівництва в УРСР.

Ключові слова: шкільна освіта, виховання, духовно-моральне виховання, релігійне виховання, комуністичне виховання, суспільно-політичне життя.

А.О. Таранник. Проблеми розвитку системи державного управління вищою освітою у світлі рішень педагогічних з'їздів (кінець ХІХ — початок ХХ ст.)

У статті розкриваються проблеми системи державного управління вищою освітою кінця ХІХ — початку ХХ ст. Автор звертає увагу на коливання державного курсу від авторитарної до автономної моделі управління вищими навчальними закладами, порушує питання надання викладачам свободи та самостійності у викладанні предметів, визначає періоди пошуків змісту, організаційних форм, методів та становлення системи вищої освіти за різних форм державної влади.

Ключові слова: авторитарна модель управління, автономна модель управління, університетська освіта, педагогічні з'їзди, статут, система викладання.

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ

А.О. Анісімова. Перша іноземна мова як джерело міжмовного трансферу у навчанні другої іноземної мови

Стаття присвячена розгляду проблеми визначення мови — джерела міжмовного трансферу при навчанні німецької мови як другої іноземної. Автор характеризує мовне середовище, в якому відбувається оволодіння другою іноземною мовою, та розглядає моделі можливої взаємодії мовних засобів різних контактуючих мов. Спираючись на дослідження вчених, автор статті доходить висновку, що саме перша іноземна мова (англійська) має домінуючий вплив на процес вивчення німецької мови як другої іноземної.

Ключові слова: перша іноземна мова, друга іноземна мова, субординативний трилінгвізм, трансфер, інтерференція.

О.В. Базелюк. Педагогічні умови як складова системи поліхудожнього виховання старших підлітків

У статті автор аналізує поняття «педагогічна умова», репрезентоване у сучасній науково-педагогічній літературі, ґрунтуючись на положеннях особистісно орієнтованого підходу, визначає та обґрунтовує комплекс педагогічних умов, які сприяють ефективному розвитку поліхудожньої вихованості старших підлітків. У контексті проблеми розглянуто особливості використання мультимедійних засобів у елективному курсі «Мультимедійна художня творчість».

Ключові слова: педагогічні умови, поліхудожнє виховання, взаємодія мистецтв, особистісно орієнтований підхід, старші підлітки, мультимедійні засоби, виховна технологія.

С.А. Васильєва. Психологічні засади виховання шанобливості у старших дошкільників у дошкільному навчальному закладі

У статті висвітлено актуальну проблему сучасності — виховання шанобливості у старших дошкільників у дошкільному навчальному закладі, з'ясовано психологічні засади виховання шанобливості, розглянуто механізми розвитку самосвідомості у старших дошкільників, уточнено поняття «шанобливість» для дітей старшого дошкільного віку, виділено основні компоненти психологічної структури людського ставлення (за І. Бехом), що лягли в основу критеріїв вихованості шанобливого ставлення старших дошкільників до однолітків.

Ключові слова: шанобливість, виховання, ставлення, шанобливе ставлення, самосвідомість особистості, психологічний вік старшого дошкільника, особистісна цінність (якість).

Л.Я. Зеңя. Експериментальна перевірка ефективності інтегрованого курсу «Навчання іноземних мов у профільній школі» для методичної підготовки майбутніх учителів

Статтю присвячено проблемі методичної підготовки майбутніх учителів до навчання іноземних мов учнів профільної школи. Засобом формування методичної готовності майбутніх учителів до профільного навчання старшокласників автор вважає укладений інтегрований спецкурс. У статті висвітлюються результати експериментальної перевірки ефективності зазначеного спецкурсу для досягнення студентами високого рівня сформованості методичної готовності.

Ключові слова: профільна школа, вчитель іноземної мови, методична підготовка, методична готовність, інтегрований курс, експеримент.

О.Б. Хомишак. Підготовка студентів-філологів до співпраці з батьками в умовах освітнього закладу

У статті проаналізовано проблему підготовки студентів-філологів до співпраці з батьками в освітньому закладі, досліджено її актуальність у сучасній українській педагогічній науці та охарактеризовано ступінь вивченості науковцями. Автором запропоновано введення курсу «Батьківська педагогіка», розроблено його програму для ВНЗ педагогічного профілю, висвітлено її зміст для удосконалення навчально-виховної роботи майбутніх педагогів, визначено основні цілі та завдання нової навчальної дисципліни, подано методичні рекомендації щодо підготовки студентів-філологів до співпраці з батьками, доведено необхідність вивчення запропонованої дисципліни у ВНЗ.

Ключові слова: сімейне виховання, дитина, сім'я, батьки, студент-філолог, батьківська педагогіка, знання, вміння.

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Л.О. Базиль. Літературознавча компетентність учителя української мови і літератури як системний особистісно-професійний феномен

Статтю присвячено осмисленню складної особистісно-професійної сутності літературознавчої компетентності вчителя української мови і літератури, запропоновано дослідницьку позицію щодо концептуально-теоретичної моделі означеного феномена. Структуру літературознавчої компетентності представлено як систему, яка складається з окремих підсистем, що виявляються в індивідуально-особистісній і професійно-діяльній площинах. На індивідуально-особистісному рівні така компетентність забезпечує високий ступінь володіння особистістю необхідними інструментами мовомислення і творчої самореалізації, на професійно-діяльній — високоякісну літературознавчу працю вчителя української мови і літератури.

Ключові слова: літературознавча компетентність, учитель української мови і літератури, модель літературознавчої компетентності.

В.І. Бобрицька. Професійна мобільність: контекст болонських реформ

У статті узагальнено наукові підходи до розуміння сутності поняття «професійна мобільність», обґрунтовано роль сучасної вищої освіти у професійній підготовці мобільних фахівців, здійснено аналіз документів Болонського процесу, що розкривають роль вищих навчальних закладів у наданні студентам та викладачам можливостей для удосконалення їхньої академічної мобільності та мобільності на ринку праці.

Ключові слова: професійна мобільність, Болонський процес, болонські реформи, вища освіта, мобільний фахівець, академічна мобільність, мобільність на ринку праці.

Л.Г. Горяна. Формування готовності педагогічних працівників до впровадження здоров'язбережувальних технологій у системі інститутів післядипломної педагогічної освіти

У статті автор на основі аналізу та узагальнення джерельної бази та наукових досліджень теоретично обґрунтовує роль здоров'язбережувальних технологій як найважливішого засобу процесу модернізації освіти, що дає змогу системно та цілісно уявити концептуальний, змістовний і процесуальний компоненти підготовки усіх учасників навчального процесу в закладах освіти України до безпечного та здорового способу життя.

Ключові слова: здоров'язбережувальні технології, модернізація, методи навчання, категоріальний апарат, основи здоров'я, педагогічні працівники.

Т.І. Носенко, А.Г. Панченко, С.М. Співак. Web 2.0 — спільний віртуальний простір викладача і студентів

У статті розглянуто можливість дистанційної підтримки організації спільного віртуального простору викладача і студентів засобами Інтернет-технологій Web 2.0, наведено приклади взаємодії, організованої за допомогою використання карт знань, блогів. Автори обґрунтовують, що застосування технологій Web 2.0 надає можливість класифікувати знання, долучити студентів до пошукової та дослідницької діяльності нового типу, підвищуючи таким чином мотивацію їх до навчання. Організація спільного віртуального простору викладача і студентів з використанням Інтернет-технологій може бути дієвою при розробці методичних рекомендацій, форм звітності з подальшим викладенням їх у мережі.

Ключові слова: соціальні сервіси, Web 2.0, блог, карти знань, віртуальний простір, спільний віртуальний простір викладача і студентів.

О.М. Образцова. Проектно-конструкторська діяльність як засіб формування творчих здібностей молодших школярів

У статті розглядаються особливості проектно-конструкторської діяльності молодших школярів на заняттях трудового навчання та ручної праці, аналізуються методи та засоби удосконалення цієї діяльності у контексті вирішення проблеми творчого самовираження учня. Автор пропонує шаблеву структуру формування творчих здібностей молодших школярів на заняттях ручної праці, а також наводить рекомендації щодо мотивації їх до навчання.

Ключові слова: проектно-конструкторська діяльність, творчі здібності, молодші школярі, ручна праця, казкові персонажі, проектування.

СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА І КОРЕКЦІЙНА ОСВІТА

І.М. Комар. Соціальна підтримка дітей із функціональними обмеженнями у Великій Британії (XIV—XIX ст.)

У статті розглянуто генезу соціальної підтримки дітей із функціональними обмеженнями у Великій Британії, охарактеризовано соціальні інституції, які її здійснювали у XIV—XIX ст. Автор розкриває специфіку соціальної роботи означеного періоду та її вплив на соціальне забезпечення дітей із функціональними обмеженнями у XX ст.

Ключові слова: соціальна підтримка, функціональні обмеження, лікарні, притулки, спеціальні школи, благодійні організації.

ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ

ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

А.В. Циганаш. Теоретико-методологічні основи формування академічної мобільності студентів ВНЗ

У статті розглядається поняття «академічна мобільність» з позиції сучасних детермінант розвитку постнеокласичної науки в контексті міждисциплінарного розуміння цього поняття, де основним критерієм розвитку зазначеного явища виступають індивідуальні психологічні умови розвитку особистості, її вміння адаптуватися до змін як наукового середовища, так і соціального, що, у свою чергу, зумовлюють конкурентоспроможність майбутніх фахівців.

Ключові слова: академічна мобільність особистості, Болонський процес, індивідуально-психологічні фактори, компоненти академічної мобільності.

ВІКОВА І ПЕДАГОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ

О.В. Кочерга. Динаміка зміни діяльності психофізіологічних механізмів чутливості людини

Стаття присвячена питанню зміни чутливості в діяльності психофізіологічних систем людини. Автором уточнено визначення поняття «чутливість», розглянуто особливості роботи вестибулярного апарату та його взаємодії з психофізіологічними системами організму дитини. На основі проведеного експерименту зроблено висновки про вплив стану роботи вестибулярного апарату дитини на дію психічних систем та психофізіологічних механізмів адаптації до навчальної діяльності; обґрунтовано необхідність впровадження у навчальний процес комплексів вправ для покращення психомоторної сфери дитини, що допомагає стабілізації психофізіологічних механізмів.

Ключові слова: взаємодія, стан, чутливість, баламетрика, урівноваженість, психомоторна сфера, психофізіологічні механізми, адаптація до навчальної діяльності.

Н.А. Побірченко. Теорія і практика дослідження професійного спілкування вчителя в освітологічному просторі

У статті обґрунтовано теоретичну і практичну готовність вчителя загальноосвітнього навчального закладу до організації та проведення професійного спілкування з учнями з консультативною метою. Професійно-консультативне спілкування вчителя розглядається як відносно самостійний процес, в якому взаємодіють спрямованість і професійна спрямованість педагога. Показником взаємодії є спосіб моделювання нового виду діяльності з інтегрованим змістом складових компонентів.

Ключові слова: професійне консультування, професійно-консультативне спілкування, інтегрований зміст структурних компонентів діяльності.

О.П. Сергєєнкова. Особистісна мобільність як психологічна детермінанта професійної успішності майбутнього фахівця

У статті окреслено основні теоретико-практичні положення щодо проблеми розвитку особистісної мобільності як базової риси сучасного конкурентоспроможного фахівця. Наведено тлумачення поняття «особистісна мобільність», представлено компоненти означеного психологічного феномена з домінуванням мотиваційно-когнітивного аспекту, розкрито зв'язок особистісної мобільності як внутрішнього потенціалу суб'єкта праці з процесами саморозвитку майбутнього фахівця.

Ключові слова: особистість, професійна успішність, мобільність, особистісна мобільність, мотиваційно-когнітивний, особистісно-розвивальний та комунікативно-поведінковий компоненти особистісної мобільності.

О.А. Столярчук. Оптимізація професійної самооцінки майбутніх учителів

У роботі проаналізовано результати апробації програми психолого-педагогічної оптимізації професійної самооцінки майбутніх учителів, яка підтвердила доречність створення суб'єктно спрямованого освітнього простору шляхом активізації внутрішніх механізмів професійного становлення особистості. Автор доводить дієвість механізму зовнішнього керування динамікою професійної самооцінки майбутніх учителів через збагачення рівня їхньої обізнаності, активізацію рефлексивних процесів і цілеспрямованого саморозвитку.

Ключові слова: професійне становлення майбутніх учителів, самооцінка особистості, професійна самооцінка, самооцінка професійних знань, професійних умінь та навичок, професійних настанов і переконань, професійно значущих особистісних якостей, фахової готовності.

І.В. Форноляк. Розвивально-дослідницька пропедевтика профільного навчання

У статті розкриваються психолого-педагогічні умови та конкретизуються логіко-змістовні компоненти професійної орієнтації дітей молодшого шкільного віку, за допомогою яких забезпечується розвивально-дослідницька пропедевтика профільного навчання. Висвітлюються основні завдання, орієнтувальна основа дослідження та показники розвитку у молодших школярів здатності до вибору орієнтирів для створення образу професійного «Я».

Ключові слова: профорієнтація, професійна просвіта, початкова (допрофесійна) діагностика, допрофесійна консультація, професійне виховання, молодший шкільний вік.

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ

В.М. Шмаргун. Психолого-педагогічна реабілітація: методологічні та методичні принципи

У статті формулюються теоретичні положення та основні методологічні та методичні принципи психореабілітаційної роботи з дітьми та підлітками із затримками психічного розвитку (ЗПР). Спираючись на літературні дані та результати власних досліджень, автор висловлює своє бачення щодо організації психореабілітаційного процесу для таких дітей.

Ключові слова: психолого-педагогічна реабілітація, методологічні та методичні принципи, діти із затримками психічного розвитку.